

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 17(6) ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ / Ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ
Ν.102(Ι)/2005

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
2014-2020**

1. Εισαγωγή

Η Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον εξέτασε σε συνεδρίες της στις 30 Ιουνίου και 11 Ιουλίου 2014 τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και / ή Προγράμματα Νόμου [Ν.102(Ι)/2005].

Με βάση την πρώτη συνεδρία της Επιτροπής η Περιβαλλοντική Αρχή ζήτησε με επιστολή της (Αρ. Φακ. 02.010.013.014 και ημερ. 1/7/2014) την υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων, τα οποία υποβλήθηκαν στις 8/7/2014.

Με βάση το άρθρο 13 του Νόμου [Ν.102(Ι)/2005], η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης γνωστοποίησε την υποβολή της ΣΜΠΕ στην Περιβαλλοντική Αρχή με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και σε άλλες δύο ημερήσιας κυκλοφορίας εφημερίδες στις 6/6/2014. Κανένα πρόσωπο δεν υπέβαλε άποψη σχετικά με τη ΣΜΠΕ του σχεδίου, εντός 35 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της γνωστοποίησης.

2. Χαρακτηριστικά του σχεδίου όπως έχουν αναλυθεί στη ΣΜΠΕ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε πέντε (5) Άξονες Προτεραιότητας, Επενδυτικές Προτεραιότητες ανά Άξονα Προτεραιότητας, Ειδικούς Στόχους και ενδεικτικά έργα ως ακολούθως:

Άξονας Προτεραιότητας Ι: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας €218.500.000	
Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)	Ενδεικτικά Έργα
Ε.Π.1.1. - €62.000.000 Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας	- Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών μονάδων και δημιουργία νέων σε τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών.

<p>νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα για τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. - Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. - Ανάπτυξη υποδομών υποστήριξης και προώθησης της συνεργασίας των ΜΜΕ.
<p>Ε.Π.1.2. - €48.020.000 Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Σχέδια Ενίσχυσης ΜΜΕ, περιλαμβανομένων και νέων επιχειρήσεων, για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. - Υλοποίηση ολοκληρωμένων έργων συνεργασίας διατομεακού και διεπιστημονικού χαρακτήρα από σύνθετες κοινοπραξίες στους τομείς προτεραιότητας που προκύπτουν από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. - Σχέδιο Ενίσχυσης για δημιουργία οικίων καινοτομίας. - Σχέδιο Ενίσχυσης για δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και για πιστοποιήσεις προϊόντων. - Χρηματοδότηση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις. - Σχέδια ενθάρρυνσης της συνεργασίας επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς. - Ανάπτυξη συστήματος μεταφοράς τεχνολογίας. - Διεθνής δικτύωση επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων.
<p>Ε.Π. 1.3. - €21.980.000 Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία νέων ερευνητικών μονάδων. - Υλοποίηση ερευνητικών έργων από νέους ερευνητές. - Ενίσχυση νέων ή/και υφιστάμενων υποδομών καινοτομίας.
<p>Ε.Π.1.4. - €48.500.000 Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη μηχανογραφικών συστημάτων και εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από δημόσιους φορείς. - Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη ΤΠΕ στον τομέα της υγείας και παιδείας.
<p>Ε.Π. 1.5. - €21.000.000 Επέκταση της ανάπτυξης των ευρυζωνικών υπηρεσιών και των δικτύων υψηλών ταχυτήτων και στήριξη της υιοθέτησης των αναδυόμενων τεχνολογιών και δικτύων στο χώρο της ψηφιακής οικονομίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επενδύσεις για την ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου υπέρ-υψηλών ταχυτήτων στην Κύπρο με τη μετάβαση σε δίκτυο οπτικών ινών στο υποστατικό (FTTH). - Επενδύσεις για την επέκταση του κινητού δικτύου 4ης γενιάς σε όλη τη χώρα.
<p>Ε.Π. 1.6. - €4.000.000 Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Σχέδια Χορηγιών για την ενίσχυση επιχειρήσεων για ανάπτυξη ή / και χρήση τεχνολογιών ΤΠΕ.
<p>Ε.Π. 1.7. - €13.000.000 Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Διενέργεια ενεργειακών ελέγχων στη βιομηχανία και υλοποίηση επενδύσεων

χρήσης ΑΠΕ από επιχειρήσεις.	εξοικονόμησης ενέργειας που προτείνονται από τις εκθέσεις ενεργειακών ελέγχων και εισαγωγή σύγχρονων συστημάτων μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας. - Παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων του τριτογενή τομέα, όπως τα ξενοδοχεία, κτίρια γραφείων, κλπ. - Επενδύσεις για τη χρήση ΑΠΕ, με προτεραιότητα στην ηλιακή ενέργεια, από τις ΜΜΕ.
Άξονας Προτεραιότητας II: Μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή - €42.000.000	
Υποάξονας 2Α: Μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή – Ταμείο Συνοχής	
Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)	Ενδεικτικά Έργα
Ε.Π. 2Α.1. - €32.000.000 Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης	- Παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των υφιστάμενων δημοσίων κτιρίων. - Εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για εγκατάσταση μονάδων επίδειξης για συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης. - Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, μέσω παρεμβάσεων θερμομόνωσης, εγκατάστασης έξυπνων μετρητών κλπ.
Ε.Π. 2Α.2. - €10.000.000 Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων	- Έργα προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών. - Παρεμβάσεις οι οποίες θα υποδειχθούν από την Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε τομείς όπως ενδεικτικά είναι οι υδάτινοι πόροι, η βιοποικιλότητα, η ενέργεια, οι υποδομές, η υγεία κλπ. - Ανάπτυξη συστημάτων πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα. - Αναγκαίες μελέτες καταγραφής, αξιολόγησης και χαρτογράφησης των συγκεκριμένων κινδύνων. - Ωφελούμενοι από τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και οι επιχειρήσεις και οι κάτοικοι των περιοχών στις οποίες θα γίνουν οι παρεμβάσεις.
Υποάξονας 2Β: Υποστήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα - ΕΤΠΑ	
Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)	Ενδεικτικά Έργα
Ε.Π. 2Β.1 Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ από επιχειρήσεις	- Παρεμβάσεις για χρήση ΑΠΕ από επιχειρήσεις. - Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης

	επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα (π.χ. ξενοδοχεία).
Άξονας Προτεραιότητας III: Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική χρήση των πόρων – €134.000.000	
Υποάξονας 3Α: Διαχείριση στερεών αποβλήτων και υδατικών πόρων – Ταμείο Συνοχής	
Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)	Ενδεικτικά Έργα
Ε.Π. 3Α.1. – €97.000.000 Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις	<ul style="list-style-type: none"> - Παρεμβάσεις αποκατάστασης των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (ΧΑΔΑ) στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού. - Παρεμβάσεις για την επέκταση και πύκνωση του δικτύου συλλογής αποβλήτων (πράσινα σημεία) με στόχο την πλήρη γεωγραφική κάλυψη της χώρας. - Δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, προώθησης της χωριστής συλλογής στην πηγή και ενθάρρυνσης της ανακύκλωσης και της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων. - Δράσεις σε απομακρυσμένες περιοχές για μέγιστη αξιοποίηση των αποβλήτων τους (Zero Waste Approach). - Δράσεις για στήριξη τοπικών αρχών ή/και δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα για την εφαρμογή συστημάτων πληρώνω όσο πετάω "pay as you throw" (ΡΑΥΤ) ή/και χωριστής συλλογής. - Δράσεις ενθάρρυνσης ιδιωτικών επενδύσεων για προώθηση χωριστής συλλογής και αξιοποίησης του χωριστά συλλεγόμενου υλικού.
Ε.Π. 3Α.2. – €30.000.000 Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις	<ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή Αποχετευτικών Δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων και ιλύος. - Προετοιμασία αναθεωρημένου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας. - Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο. - Δημιουργία υποδομών για αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού.
Υποάξονας 3Β: Διαχείριση πολιτιστικών και άλλων φυσικών πόρων - ΕΤΠΑ	
Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)	Ενδεικτικά Έργα
Ε.Π. 3Β.1. - €5.000.000 Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία ενός μόνιμου και αποτελεσματικού σχεδίου παρακολούθησης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 – Σχέδιο Παρακολούθησης των οικοτόπων και των ειδών και ενδιαιτημάτων τους.

<p>δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Χαρτογράφηση σε όλες τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 - οικοτόπων και ειδών. - Έργα συνεκτικότητας για το δίκτυο Natura 2000 με χρήση πράσινης υποδομής, όπως για παράδειγμα σύνδεση αρχαίων μνημείων και στοιχείων του τοπίου με ποτάμια / υδροβιότοπους. - Αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και των ενδιαιτημάτων των ειδών μέσω της δημιουργίας οικολογικών διαδρόμων και της δημιουργίας μικροαποθεμάτων, ιδιαίτερα για αμμοθινικά ενδιαιτήματα. - Δημιουργία οικοτουριστικών δραστηριοτήτων για ανάδειξη των περιοχών του δικτύου Natura 2000 και προσέλκυση επισκεπτών στις περιοχές αυτές.
<p>Ε.Π. 3B.2. - €2.000.000 Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Παρεμβάσεις για τη διατήρηση, ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος. - Παρεμβάσεις διασύνδεσης και ενίσχυσης της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
<p>ΑΠ IV: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών – €85.000.000</p>	
<p>Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)</p>	<p>Ενδεικτικά Έργα</p>
<p>Ε.Π. 4.1 – €31.500.000 Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επενδύσεις σε λιμένες της χώρας. - Επενδύσεις στο κεντρικό δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Οδικών Μεταφορών.
<p>Ε.Π. 4.2 – €53.500.000 Ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων μεταφορών φιλικών προς το περιβάλλον με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών πλωτών οδών και των θαλάσσιων μεταφορών, των λιμένων, των πολυτροπικών συνδέσεων και των υποδομών αερολιμένων, με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση του ποδηλατικού δικτύου που αντιστοιχεί στην πρώτη φάση υλοποίησης του δικτύου που προτείνεται στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Κινητικότητας Λευκωσίας. - Ανακατανομή οδικού χώρου σε επιλεγμένα σημεία προς όφελος των μέσων βιώσιμης κινητικότητας. - Προώθηση, όπου τεκμηριώνεται η οικονομική βιωσιμότητά τους μέσω μαζικής μεταφοράς, φιλικών προς το περιβάλλον. - Ανάπτυξη υποδομών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων. - Αναβάθμιση Συστημάτων Φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών.
<p>ΑΠ V: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη – €60.250.000</p>	
<p>Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)</p>	<p>Ενδεικτικά Έργα</p>
<p>Ε.Π. 5.1 – €8.000.000 Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση ΜΜΕ που ήδη λειτουργούν στις περιοχές παρέμβασης καθώς και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. - Ίδρυση νέων μονάδων παροχής υπηρεσιών εστίασης, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού, της παραγωγής ή εμπορίας

	<p>παραδοσιακών προϊόντων, της παροχής τουριστικών υπηρεσιών, επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα σε κλάδους επαγγελματικών υπηρεσιών που είναι σημαντικοί για την ανάπτυξη του παραγωγικού τομέα στην κάθε πόλη.</p>
<p>Ε.Π. 5.2 – €17.000.000 Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση των αστικών υποδομών και βελτίωσης γενικότερα του αστικού περιβάλλοντος. - Αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος των πόλεων, στη βελτίωση του αστικού εξοπλισμού και των αστικών υποδομών.
<p>Ε.Π. 5.3 – €6.000.000 Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος των πόλεων, όπως οι χώροι πρασίνου και τα παράκτια μέτωπα των αστικών περιοχών. - Ενίσχυση της ελκυστικότητας των πόλεων, που αφορά στην ενίσχυση και αναβάθμιση της εικόνας και ταυτότητάς τους, μέσα από την ανάδειξη και αξιοποίηση του ιστορικού και πολιτιστικού αποθέματος του, και των λοιπών χαρακτηριστικών του αστικού περιβάλλοντος που αποτελούν στοιχεία της ιδιαίτερης ιστορικής, κοινωνικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της πόλης.
<p>Ε.Π. 5.4 – €14.250.000 Ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων χαμηλού θορύβου) και των συστημάτων χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με σκοπό την προαγωγή μίας βιώσιμης τοπικής κινητικότητας</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επέκταση δικτύων πεζοδρόμων. - Δημιουργία/επέκταση ποδηλατοδρόμων. - Παρεμβάσεις βελτίωσης της ποιότητας των οδών, μονοδρομήσεις οδών και διευθετήσεις της κυκλοφορίας. - Αναβάθμιση συστημάτων ελέγχου φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών.
<p>Ε.Π. 5.5 – €15.000.000 Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών περιοχών</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση των κοινωνικών υποδομών και της πρόσβασης των ευπαθών ομάδων των κεντρικών περιοχών των πόλεων σε κοινωνικές υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, οι υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και οι υπηρεσίες εκπαίδευσης.
<p>Άξονας Προτεραιότητας 6.Α. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΤΠΑ – €6.649.018</p>	
<p>Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)</p>	
<p>Ενδεικτικά Έργα</p>	
<p>Ε.Σ. 6.Α.1. Ενίσχυση και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης και διαχείρισης του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος. - Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ.
<p>Ε.Σ. 6.Α.2. Ενίσχυση της στελέχωσης,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του

<p>διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και παρακολούθηση και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος</p>	<p>συστήματος διοίκησης και συντονισμού των Ε.Π.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού. - Έλεγχοι έργων. - Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας. - Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης. - Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Ε.Π. - Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του Ε.Π. - Παρεμβάσεις που αφορούν σε τεχνική συνδρομή που παρέχεται με Πρωτοβουλία της Επιτροπής.
<p>Άξονας Προτεραιότητας 6.Β. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Ταμείο Συνοχής – €15.541.702</p>	
<p>Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)</p>	<p>Ενδεικτικά Έργα</p>
<p>Ε.Σ. 6.Β.1 Ενίσχυση και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης και διαχείρισης του συνόλου των παρεμβάσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Επιχειρησιακού Προγράμματος του ΕΚΤ.</p> <p>Ε.Σ. 6.Β.2 Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και παρακολούθηση και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και του Επιχειρησιακού Προγράμματος του ΕΚΤ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος. - Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ. - Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διοίκησης και συντονισμού των Ε.Π. - Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού. - Έλεγχοι έργων. - Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας. - Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης. - Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Ε.Π. - Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του Ε.Π. - Παρεμβάσεις που αφορούν σε τεχνική συνδρομή που παρέχεται με Πρωτοβουλία της Επιτροπής.

Η συνολική Κοινοτική Συνδρομή η οποία κατανέμεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) ανέρχεται σε €561.813.720, τα οποία προέρχονται κατά €292.299.018 από το ΕΤΠΑ και €269.514.702 από το Ταμείο Συνοχής.

Ο πιο κάτω πίνακας αναλύει το ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής:

Αξονας προτεραιότητας	Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής (€)	Ποσοστό των συνολικών πιστώσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (%)
ΑΠ I	13,000,000.00	2,31
ΑΠ II	42,000,000.00	7,48
ΑΠ III	2,000,000.00	0,36
ΑΠ IV	26,400,000.00	4,70
ΑΠ V	5,700,000.00	1,01
Σύνολο	89,100,000.00	15,86

Αξιολογήθηκαν οι ακόλουθες τρεις εναλλακτικές δυνατότητες επιλογές, εκ των οποίων επιλέγηκε η 3^η αφού υπερτερεί περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά:

1. Μηδενική Λύση: μη υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
2. Εναλλακτική Δυνατότητα ΕΔ-1: εφαρμογή του διαφοροποιημένου Επιχειρησιακού Προγράμματος, με μεταφορά πόρων από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 «Περιβάλλον» στον Άξονα Προτεραιότητας 4 «Μεταφορές».
3. Εναλλακτική Δυνατότητα ΕΔ-2: εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Άξονες Προτεραιότητας	Εναλλακτική Δυνατότητα ΕΔ-1		Εναλλακτική Δυνατότητα ΕΔ-2	
	Προϋπολογισμός (€)	Ποσοστό (%)	Προϋπολογισμός (€)	Ποσοστό (%)
ΑΠ 1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας	218.500.000	39	218.500.000	39
ΑΠ2: Μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	42.000.000	7	42.000.000	7
ΑΠ3: Προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των πόρων	150.000.000	27	134.000.000	24
ΑΠ4: Προώθηση βιώσιμων μεταφορών	69.000.000	12	85.000.000	15
ΑΠ5: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	60.250.000	11	60.250.000	11
Τεχνική Βοήθεια	22.090.720	4	22.090.720	4
Σύνολο	561.840.720	100	561.840.720	100

3. Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ

3.1. Βιοποικιλότητα

Τα θερμόφιλα πευκοδάση της τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*) αποτελούν τα πλέον εκτεταμένα δάση, καλύπτοντας μεγάλο μέρος των οροσειρών του Τρόδου και του Πενταδάκτυλου και μέρος της Χερσονήσου του Ακάμα. Τα δάση κυπαρισσιών (*Cupressus sempervirens*) εμφανίζονται μόνο στον Πενταδάκτυλο. Η ημι-φυλλοβόλος βελανιδιά *Quercus infectoria subsp. veneris* σχηματίζει μεμονωμένες συστάδες στο δυτικό κυρίως μέρος του νησιού. Τα δάση μαύρης πεύκης *Pinus nigra subsp. pallasiana* και του ενδημικού κέδρου *Cedrus brevifolia*, καθώς και οι συστάδες ορεινών ειδών αρκεύθου (*Juniperus foetidissima*, *Juniperus oxycedrus*, *Juniperus excelsa*) εμφανίζονται στα υψηλά υψόμετρα της οροσειράς του Τρόδου. Η ενδημική χρυσόφυλλη δρυς (*Quercus alnifolia*) εμφανίζεται, είτε στον υπόροφο των κωνοφόρων, είτε σε αμιγείς συστάδες, κυρίως σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 700μ., στην οροσειρά του Τρόδου.

Εκτεταμένα αμμοθινικά συστήματα που περιλαμβάνουν και σταθεροποιημένες αμμοθίνες με θάμνους, αμμόφιλα λιβάδια, ακόμα και υγρές κοιλάδες με υδρόφιλα είδη, αναπτύσσονται σε λίγες θέσεις, όπως για παράδειγμα στον Ακάμα. Επίσης, εκτεταμένα είναι τα αμμοθινικά συστήματα που συνδέονται με παράκτιους υγρότοπους όπως στις αλμυρές λίμνες του Ακρωτηρίου και της Λάρνακας.

Μια ασυνεχής και μάλλον στενή λωρίδα από παραποτάμια βλάστηση αναπτύσσεται κατά μήκος των ρυακιών που διασχίζουν το νησί, συχνά διά μέσω καλλιεργούμενης γης. Μόνιμες υδατοσυλλογές είναι μόνο τα τεχνητά φράγματα και οι υδατοδεξαμενές, που φιλοξενούν σημαντική υγρόφιλη βλάστηση.

Οι βραχώδεις οικότοποι φιλοξενούν χασμοφυτικές κοινωνίες που αναπτύσσονται σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα (Ακάμας, Πενταδάκτυλος), πυριτικούς βράχους (Τρόδος) και υγρούς βράχους. Ενδημικές σερπεντινόφιλες χασμοφυτικές κοινότητες αναπτύσσονται σε διάφορες περιοχές, κυρίως στο Τρόδος, τον Ακάμα και το Δάσος Λεμεσού.

Η μεγάλη ποικιλότητα που εμφανίζεται στο νησί σε τοπία και τύπους οικοτόπων, αντικατοπτρίζεται στον αριθμό των διαφορετικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) που έχουν καταγραφεί στην Κύπρο. Με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία από το Τμήμα Περιβάλλοντος, έχουν καταγραφεί στην Κύπρο 52 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ), από τους οποίους οι πέντε εμφανίζονται αποκλειστικά στο νησί.

Τα Βρυόφυτα, Πτεριδόφυτα, Γυμνόσπερμα και Αγγειόσπερμα αντιπροσωπεύονται από 29, 10, 3 και 117 οικογένειες και 236, 23, 13 και 2005 taxa, αντίστοιχα. Από τα taxa που απαντούν στην Κύπρο, 110 είναι ενδημικά είδη, 26 ενδημικά υποείδη και 5 ενδημικές ποικιλίες. Σε εθνικό επίπεδο, το Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου, περιλαμβάνει 328 taxa της Κυπριακής χλωρίδας. Από αυτά 326 είναι Αγγειόσπερμα και μόνο 2 ανήκουν στα κωνοφόρα (Γυμνόσπερμα).

Η Κύπρος φιλοξενεί 39 είδη θηλαστικών, 22 από τα οποία είναι νυχτερίδες. Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί 397 taxa πουλιών, από τα οποία 2 είναι ενδημικά είδη *Sylvia melanothorax* (Τρυπομάζης) και *Oenanthe cyprica* (Σκαλιφούρτα). Επιπλέον, 22 είδη ερπετών φιλοξενούνται, εκ των οποίων ένα φίδι (*Hierophis cypriensis*) και μια σαύρα (*Phoenicolacerta troodica*) είναι ενδημικά.

3.2. Έδαφος

Στην Κύπρο το φαινόμενο της διάβρωσης απαντάται συχνά κυρίως λόγω της φύσης των εδαφών της, της αραιής φυτοκάλυψης, της τοπογραφίας του νησιού και των κλιματολογικών χαρακτηριστικών. Παράγοντες που σχετίζονται με την εντατική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και της γεωργικής γης, η αστικοποίηση, η αποψίλωση, καθώς επίσης και η μόλυνση επιτείνουν το πρόβλημα. Επίσης, ακραία φαινόμενα όπως οι καταιγίδες και οι πυρκαγιές, εντείνουν το φαινόμενο αυτό.

Εδάφη έχουν υποστεί αλάτωση, στις περιοχές όπου γίνεται άρδευση με νερό υψηλής συγκέντρωσης σε άλατα είτε λόγω διείσδυσης της θάλασσας και υφαλμύρισης του υδροφορέα είτε λόγω χρήσης τριτοβάθμια επεξεργασμένου νερού με ιδιαίτερα αυξημένη αλατότητα.

Η απερίμωση αποτελεί σοβαρό πρόβλημα και καταγράφεται ότι 57% των εδαφών βρίσκονται σε κρίσιμη κατάσταση, 42,3% είναι ευαίσθητα στην απερίμωση και 0,7% των εδαφών χαρακτηρίστηκε ως δυνητικά απειλούμενο από απερίμωση.

3.3. Υδάτινοι πόροι

Συνολικά, στην Κύπρο έχουν αναγνωριστεί 216 ποτάμια υδάτινα σώματα, εκ των οποίων τα 49 έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα τροποποιημένα. Εξ αυτών 68 υπήχθησαν στην κατηγορία καλή οικολογική κατάσταση, 76 στη μέτρια, 16 στην ελλιπή, 3 στην κακή και 56 δεν ταξινομήθηκε. Επίσης, υπάρχουν μόνο 5 φυσικές λίμνες οι οποίες είναι υφάλμυρες ή αλμυρές.

Όσον αφορά τα συστήματα υπόγειων υδάτων, οι περισσότεροι υδροφορείς του νησιού είναι φρεάτιοι, και είναι ανεπτυγμένοι σε ποτάμιες ή παράκτιες αλλουβιακές αποθέσεις.

Τα μειωμένα αποθέματα επιφανειακών υδάτων οδήγησαν στην υπεράντληση των υδροφορέων, με αποτέλεσμα τα περισσότερα συστήματα υπόγειων υδάτων να θεωρείται σήμερα ότι βρίσκονται σε κίνδυνο. Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπεράντλησης μεταξύ των υπόγειων υδροφορέων της ελεύθερης Κύπρου, παρατηρείται στους υδροφορείς Κοκκινοχωριών, Κιτίου, Γερμασόγειας, Ακρωτηρίου και Πέγειας με αποτέλεσμα τη διείσδυση του θαλάσσιου νερού στους υδροφορείς και τον επηρεασμό της ποιότητας των υδάτων.

3.4. Αέρας

Οι κυριότερες ανθρωπογενείς πηγές αιωρούμενων σωματιδίων είναι οι καύσεις (για σκοπούς παραγωγής ηλεκτρισμού, θέρμανσης, κ.α.), η παραγωγή τσιμέντου και ασβέστη και οι εκπομπές από οχήματα.

Στην περίπτωση του Όζοντος οι υπερβάσεις που παρατηρούνται κυρίως σε μη αστικές περιοχές, οφείλονται πρώτιστα στη διασυνοριακή ρύπανση και στις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στην Κύπρο και ευρύτερα στο μεσογειακό χώρο (ψηλές θερμοκρασίες, μεγάλη ηλιοφάνεια), οι οποίες ευνοούν τη δημιουργία του.

Σύμφωνα με την ετήσια καταγραφή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του 2013, η συνεισφορά των τομέων σε σχέση με το σύνολο των εκπομπών από τους τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας εκπομπών για το έτος 2011 είναι περίπου 49% από τον τομέα των μεταφορών, 16% από την γεωργία, 13% από τα απόβλητα, 14% από τον οικιακό και τριτογενή τομέα, 5% από την βιομηχανία εκτός εμπορίας και 3% από την χρήση φθοριούχων αερίων (HFCs και PFCs).

Η ενέργεια αποτελεί τη μεγαλύτερη πηγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που αποδίδεται στην υπέρμετρη εξάρτηση του στην εισαγωγή πετρελαιοειδών, την αδυναμία σύνδεσης του με τα Διευρωπαϊκά δίκτυα λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της χώρας, και στο μικρό μέγεθος της αγοράς που αποτρέπει τον ανταγωνισμό στην εγχώρια αγορά. Το 2012, τα πετρελαιοειδή συνεισέφεραν 95,2% στην πρωτογενή κατανάλωση και 72,8% στην τελική κατανάλωση ενέργειας.

3.5. Ανθρώπινη υγεία

το επίπεδο υγείας στην Κύπρο, το 2011, θεωρήθηκε αρκετά ψηλό και συγκρίνεται ευνοϊκά με αυτό των ανεπτυγμένων χωρών, όπως φαίνεται από τους διάφορους δείκτες υγείας, όπως το ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας με 3,1 θανάτους για κάθε 1.000 ζωντανές γεννήσεις, την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής κατά τη γέννηση 79,0 χρόνια για τους άνδρες και 82,9 χρόνια για τις γυναίκες και τον αριθμό ατόμων ανά ιατρό σε 335.

3.6. Πολιτιστική κληρονομιά

Στα μνημεία που έχουν ανακηρυχθεί από την UNESCO ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι αρχαιότητες της Πάφου, η νεολιθική Χοιροκοιλία και οι δέκα Βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδου. Οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα πόλεων αποτελούν επίσης βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

3.7. Τοπίο

Με βάση τη Σύμβαση για το Τοπίο, το 2008, έχουν προκύψει 17 τύποι τοπίου που χαρακτηρίζουν ολόκληρη την Κύπρο, με εξαίρεση τα μεγάλα αστικά συγκροτήματα.

4. Επιπτώσεις στο περιβάλλον σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ

Στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ αξιολογήθηκαν οι μεταβολές που αναμένεται να επιφέρει η εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος σε κάθε μία από τις 12 περιβαλλοντικές παραμέτρους. Από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος διαπιστώθηκε ότι αναμένονται θετικές επιπτώσεις σε 9 από τους 12 περιβαλλοντικούς παράγοντες, δηλ. βιοποικιλότητα, έδαφος, ύδατα, αέρα, κλιματικούς παράγοντες, πληθυσμό, ανθρώπινη υγεία, πολιτιστική κληρονομιά, καιστο τοπίο, ενώ δεν αναμένονται επιπτώσεις στρατηγικού επιπέδου στους υπόλοιπους περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως υλικά περιουσιακών στοιχείων, χλωρίδα, πανίδα και διασυνωριακές επιπτώσεις. Αρνητική επίδραση δεν εντοπίζεται σε καμία περιβαλλοντική παράμετρο. Συγκεκριμένα εκτιμήθηκαν οι ακόλουθες επιπτώσεις ανά Άξονα Προτεραιότητας:

4.1. Άξονας Προτεραιότητας 1: τα ενδεικτικά έργα αναμένεται να επιφέρουν θετική επίπτωση στη μεταβολή του πληθυσμού και στην ποιότητα του αέρα. Συγκεκριμένα, τα έργα με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, βελτιώνουν τις συνθήκες απασχόλησης ιδίως των δραστηριοτήτων του δευτερογενή (μεταποίηση) και τριτογενή τομέα (τουρισμός), συμβάλλοντας καθοριστικά στην ευημερία του πληθυσμού της Κύπρου. Η εμπλοκή των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας, ενδέχεται να μεταβάλει το ενεργειακό αποτύπωμα των επιχειρήσεων αυτών συνολικά. Η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που διατίθενται ηλεκτρονικά σε πολίτες και επιχειρήσεις, αναμένεται να μειώσει δραστικά τις ανάγκες μετακινήσεων, με ενδεχόμενη μεταβολή της ποιότητας του αέρα. Σε σχέση με τους κρίσιμους παράγοντες για την προστασία / διατήρηση της βιοποικιλότητας, όπως

αποστάσεις από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, ρύπανση οικοτόπων κ.α., δεν αναμένονται μεταβολές στρατηγικού επιπέδου, αλλά τοπικού χαρακτήρα.

4.2. Άξονας Προτεραιότητας 2: τα ενδεικτικά έργα αναμένεται να επιφέρουν θετική επίπτωση στη μεταβολή του πληθυσμού, στην υγεία των ανθρώπων, στην ποιότητα του αέρα, στους κλιματικούς παράγοντες και στην πολιτιστική κληρονομιά. Συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις που οδηγούν σε αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον τομέα της στέγασης και των δημόσιων κτιρίων, αναμένεται να μεταβάλουν καθοριστικά την ποιότητα του αέρα. Επιπλέον οι παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα (ξενοδοχεία) θα συμβάλλουν στη μείωση του ενεργειακού κόστους των επιχειρήσεων και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τους, με ενδεχόμενη μεταβολή συνολική στην ευημερία του πληθυσμού. Επίσης με την υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων πρόληψης και αποφυγής κίνδυνου, αφενός με τα έργα προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών προστατεύεται το τοπίο και αφετέρου βελτιώνεται η δυνατότητα παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της διαχείρισης κινδύνου, μεταβάλλοντας καθοριστικούς παράγοντες για την ανθρώπινη υγεία (μείωση της έκθεσης του πληθυσμού σε κίνδυνο).

4.3. Άξονας Προτεραιότητας 3: τα ενδεικτικά έργα αναμένεται να επιφέρουν θετική επίπτωση στη μεταβολή της βιοποικιλότητας, του πληθυσμού, της υγείας των ανθρώπων, του εδάφους, των υδάτων, του αέρα, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου. Συγκεκριμένα, με τις παρεμβάσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης των περιοχών που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000, ενδέχεται να βελτιωθεί η βιοποικιλότητα των οικοσυστημάτων και να μεταβληθεί η συνοχή των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές. Επιπλέον με την ανάδειξη των περιοχών αυτών και την βελτίωση της προσπελασιμότητας και της επισκεψιμότητας τους καθώς και των Αρχαιολογικών χώρων της Πάφου, αναμένεται να διαφοροποιηθεί το τουριστικό προϊόν της Κύπρου, με ενδεχόμενη την ευημερία του πληθυσμού που ασχολείται με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του πολιτιστικού τουρισμού. Επιπλέον η προστασία και ανάδειξη των Αρχαιολογικών χώρων της Πάφου καθώς και ορισμένων περιοχών φυσικού ενδιαφέροντος, ενδέχεται να επηρεάσει με ουσιαστικό τρόπο τα μνημεία αυτά και την αντιληπτικότητα των περιοχών με φυσικό κάλλος. Με τις παρεμβάσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών αποβλήτων στην επαρχία Λευκωσίας και την παράλληλη αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού, ενδέχεται να μεταβληθεί η ανθρώπινη υγεία, επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο την ποιότητα ζωής μέσω της διαφοροποίησης της έκθεσης σε ρυπαντικά φορτία (έδαφος, ύδατα, ατμόσφαιρα). Παρόμοια μεταβολή αναμένεται και από τις παρεμβάσεις στο τομέα της διαχείρισης υγρών αποβλήτων, στα οποία εντάσσονται και τα διαχειριστικά σχέδια της Λεκάνης Απορροής Ποταμού και των Κινδύνων Πλημμύρας. Το σύνολο των παρεμβάσεων αυτών συμβάλλουν στη δημιουργία συνθηκών βιώσιμης κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Σε σχέση με τους κρίσιμους παράγοντες για την προστασία / διατήρηση της βιοποικιλότητας, όπως αποστάσεις από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, ρύπανση οικοτόπων κ.α., δεν αναμένονται μεταβολές στρατηγικού επιπέδου, αλλά τοπικού χαρακτήρα.

4.4. Άξονας Προτεραιότητας 4: τα ενδεικτικά έργα αναμένεται να επιφέρουν θετική επίπτωση στη μεταβολή του πληθυσμού, του αέρα, τους κλιματικούς παράγοντες, και του τοπίου. Συγκεκριμένα, η αναβάθμιση του Λιμένα Λεμεσού, η βελτίωση της προσπελασιμότητάς του, και η ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας στη Λευκωσία, ενδέχεται να μεταβάλουν καθοριστικά στην ευημερία του πληθυσμού της Κύπρου (αντιμετώπιση αυξημένων αναγκών διακίνησης εμπορευμάτων και επιβατών, αντιμετώπιση προβλημάτων κινητικότητας) καθώς και την αντιληπτικότητα ενός αξιόλογου ανθρωπογενούς τοπίου. Επιπλέον, η δημιουργία και επέκταση δικτύων βιώσιμων μεταφορών στην Λευκωσία, ενδέχεται να μεταβάλουν τα επίπεδα

ατμοσφαιρικών ρύπων στο υφιστάμενο ατμοσφαιρικό περιβάλλον και το σύνολο των εκπεμπόμενων αερίων του θερμοκηπίου, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της χώρας στον τομέα της κλιματικής αλλαγής.

4.5. Αξονας Προτεραιότητας 5: τα ενδεικτικά έργα αναμένεται να επιφέρουν θετική επίπτωση στη μεταβολή του πληθυσμού, της υγείας των ανθρώπων, τους κλιματικούς παράγοντες, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου. Συγκεκριμένα, με τα σχέδια ενίσχυσης επιχειρήσεων σε επιλεγμένες αστικές περιοχές, επιδιώκεται η αναθέρμανση του παραγωγικού περιβάλλοντος εντός των αστικών περιοχών, επηρεάζονται με ουσιαστικό τρόπο παράγοντες όπως η απασχόληση, το εισόδημα και οι παραγωγικές δραστηριότητες των κατοίκων των περιοχών αυτών. Επιπλέον, οι παρεμβάσεις αναζωογόνησης συγκεκριμένων υποβαθμισμένων περιοχών εντός των αστικών κέντρων, βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την επισκεψιμότητα των περιοχών, επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο την ποιότητα ζωής μέσω της διαφοροποίησης της έκθεσης σε ρυπαντικά φορτία (ατμόσφαιρα, νερά, έδαφος) και την αντιληπτικότητα των περιοχών με ανθρωπογενές τοπίο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ευημερία του πληθυσμού της Κύπρου. Τα ανωτέρω, συνδυαστικά με τις παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας, ενδέχεται να μεταβάλλουν με ουσιαστικό τρόπο την παράμετρο του πληθυσμού. Επιπλέον με τις παρεμβάσεις ενίσχυσης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, βελτιώνονται οι συνθήκες κυκλοφορίας, με ενδεχόμενη μεταβολή των συνολικών εκπεμπόμενων αερίων του θερμοκηπίου από το τομέα των μεταφορών.

5. Μέτρα μείωσης επιπτώσεων στο περιβάλλον σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ

Στο πλαίσιο βέλτιστης συμβατότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος με το Περιβάλλον η ΣΜΠΕ προτείνει τα πιο κάτω μέτρα που οδηγούν για τη μείωση των επιπτώσεων:

5.1. Μείωση κλιματικής αλλαγής: μείωση ενεργειακής ζήτησης στη βιομηχανία, εναλλακτικές πηγές ενέργειας (χαμηλότερες εκπομπές άνθρακα), προώθηση της οικο-καινοτομίας στις επιχειρήσεις, βελτίωση ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, εξοικονόμηση ενέργειας, αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας, προώθηση μείωσης αποβλήτων, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, και παραγωγή ενέργειας από καύση αποβλήτων.

5.2. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: βελτίωση πολεοδομικών σχεδιασμών (χώροι πρασίνου και νερού), βιοκλιματικός σχεδιασμός (πράσινες στέγες, μονώσεις κτιρίων κ.λπ.), μείωση εκπομπών (εξατμίσεις, βιομηχανίες κ.λπ.) σε περιόδους καύσωνα, σχεδιασμός συστημάτων προειδοποίησης και σχέδια αντιμετώπισης, προώθηση μέτρων ορθής χρήσης και εξοικονόμησης υδάτων, επαναχρησιμοποίηση γκρίζων νερών και νερού βροχής, μέτρα απαγόρευσης υπερβολικών ποσοτήτων νερού, σχέδια προστασίας υφιστάμενων υποδομών, βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων, και πολεοδομικός σχεδιασμός που προβλέπει ανοικτούς διαπερατούς στο νερό χώρους, και πολλές περιοχές πρασίνου.

5.3. Βιοποικιλότητα: επαναφορά υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων, λαμβάνοντας υπόψη και τη βελτίωση των υπηρεσιών που αυτά προσφέρουν, χρήση οικοσυστημικής προσέγγισης, προώθηση φυσικών διαδρομών, επαναφορά υγροτόπων, δασών, αλυκών και άλλων υποβαθμισμένων οικοτόπων, και απαγόρευση διέλευσης και οποιανδήποτε εργασιών σε συγκεκριμένες περιοχές/οικότους όπου θα έχει μη αντιστρεπτές επιπτώσεις σε σπάνια είδη.

5.4. Για την παρακολούθηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος η ΣΜΠΕ προτείνει την υποβολή Εκθέσεων, ανά διετία, για τις πιο κάτω περιβαλλοντικές παραμέτρους με τη χρήση δεικτών παρακολούθησης:

Περιβαλλοντική παράμετρος	Δείκτης παρακολούθησης
Βιοποικιλότητα, Χλωρίδα, Πανίδα	<ul style="list-style-type: none"> - Ποσοστό των προστατευόμενων περιοχών στις οποίες έγιναν επεμβάσεις (θετικές και αρνητικές) - Ποσοστό κηρυγμένης χερσαίας έκτασης που προστατεύεται, σταθμισμένη με την προστατευόμενη έκταση της χώρας - Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ως προς το ποσοστό της ΑΟΖ - Ποσοστό κρίσιμων ενδιαιτημάτων που προστατεύονται για να μην εξαφανιστούν
Πληθυσμός	<ul style="list-style-type: none"> - Αριθμός απασχολούμενων επί των αστικών περιοχών - Μέση διάρκεια διαμονής τουριστών στην χώρα - Ποσοστό των γυναικείων επιχειρηματιών στο σύνολο του γυναικείου εργατικού δυναμικού
Ανθρώπινη υγεία	<ul style="list-style-type: none"> - Προσδοκώμενη διάρκεια ζωής
Έδαφος	<ul style="list-style-type: none"> - Εκτροπή βιοαποδομήσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτροπή ανακυκλώσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν
Ύδατα	<ul style="list-style-type: none"> - Ισοδύναμος πληθυσμός που καλύπτεται από αποχετευτικά δίκτυα και σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων - Εκτροπή βιοαποδομήσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν - Ποσοστό επεξεργασίας λυμάτων σε σχέση με τα προς επεξεργασία λύματα της χώρας
Ατμόσφαιρα	<ul style="list-style-type: none"> - Συνεισφορά των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας - Ετήσια μείωση των εκπομπών CO₂ και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στα αστικά κέντρα - Εκτροπή βιοαποδομήσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν - Σταθμισμένη έκθεση πληθυσμού σε λεπτά σωματίδια PM_{2.5} - Ποσοστό πληθυσμού του οποίου η έκθεση είναι πάνω από κατώτατα όρια του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας
Κλιματικοί Παράγοντες	<ul style="list-style-type: none"> - Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τομέα των μεταφορών - Μεταβολή των εκπομπών CO₂ ανά μονάδα ΑΕΓ 1990-2010 - Μεταβολή των εκπομπών CO₂ ανά μονάδα ΑΕΓ 1990-2000 και 2000-2010 - Μεταβολή των εκπομπών CO₂ από παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	<ul style="list-style-type: none"> - Ποσοστό τουριστικών κλινών στις οποίες γίνονται παρεμβάσεις αναβάθμισης για εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος
Πολιτιστική Κληρονομιά	<ul style="list-style-type: none"> - Αριθμός επισκεπτών σε τοπία πολιτιστικής κληρονομιάς - Αριθμός υποδομών ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος στα οποία έγιναν παρεμβάσεις
Τοπίο	<ul style="list-style-type: none"> - Αριθμός (ή μήκος) κυματοθραυστών για την προστασία των παράκτιων ζωνών - Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν
Εξοικονόμηση φυσικών πόρων και ενέργειας	<ul style="list-style-type: none"> - Εκτροπή βιοαποδομήσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτροπή ανακυκλώσιμων υλικών από υγειονομική ταφή - Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν - Συνεισφορά των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας

6. Θέση Περιβαλλοντικής Αρχής

Η Περιβαλλοντική Αρχή γνωμοδοτεί θετικά και ταυτόχρονα εισηγείται την εφαρμογή όλων των μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον που εισηγείται η ΣΜΠΕ και επίσης τα ακόλουθα:

6.1. Εξέταση αναγκαιότητας υποβολής ΣΜΠΕ, από την Περιβαλλοντική Αρχή, με οποιαδήποτε τροποποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

6.2. Υποβολή Εκθέσεων Παρακολούθησης στην Περιβαλλοντική Αρχή, ανά δύο έτη, με βάση τους αναθεωρημένους δείκτες παρακολούθησης που προτείνονται στον όρο 6.8.

6.3. Συσχέτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος με άλλα Σχέδια και Προγράμματα, ιδιαίτερα για την επίτευξη των στόχων τους, κατά την παρακολούθηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος και την υποβολή Εκθέσεων Παρακολούθησης, μεταξύ άλλων των ακόλουθων:

- α) Στρατηγική για την Αέρια Ρύπανση,
- β) Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου,
- γ) Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή,
- δ) Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανανεώσιμη Ενέργεια για την περίοδο 2010-2020,
- ε) Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη,
- στ) Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (TEN-T),
- ζ) Στρατηγική Διαχείρισης Αποβλήτων,
- η) Ανάπτυξη Δικτύου Πράσινων Σημείων (Green Points),
- θ) Πρόγραμμα Εφαρμογής για την Επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων,
- ι) Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα στην Κύπρο,
- κ) Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απερήμωση,
- λ) Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Κινητικότητας Λευκωσίας,
- μ) Σχέδιο Δράσης για την Πράσινη Οικονομία.

6.4. Υποβολή Μελετών Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) ή Προκαταρκτικών Εκθέσεων Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ) πριν τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας ή άλλης άδειας για έργα που η κατηγορία τους εμπίπτει στο πρώτο ή δεύτερο παράρτημα των περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμων 2005 έως 2014.

6.5. Έκδοση Πιστοποιητικού Συμβατότητας για το Περιβάλλον από το Τμήμα Περιβάλλοντος, για όλα τα έργα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

6.6. Επανεξέταση ένταξης έργων στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, κατά την αναθεώρηση του, από την Εναλλακτική Δυνατότητας 1 (ΕΔ-1), η οποία περιλαμβάνει μεγαλύτερη κατανομή πόρων στον Άξονα Προτεραιότητας III «Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική χρήση των πόρων».

6.7. Αντικατάσταση των δεικτών για τα απόβλητα που προτάθηκαν στη ΣΜΠΕ, όπως αναλύονται στην πιο πάνω παράγραφο 5.4, ως ακολούθως:

- α) «Εκτροπή βιοαποδομήσιμων υλικών από υγειονομική ταφή» να αντικατασταθεί με «ποσότητα βιοαποδομήσιμων υλικών που οδηγείται προς υγειονομική ταφή»,
- β) «Εκτροπή ανακυκλώσιμων υλικών από υγειονομική ταφή» να αντικατασταθεί με «ποσότητα ανακυκλώσιμων προς ανακύκλωση»,

γ) «Εκτάσεις ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν» να αντικατασταθεί με «αριθμός ΧΑΔΑ που αποκαταστάθηκαν».

6.8. Αντικατάσταση των δεικτών για τη βιοποικιλότητα που προτάθηκαν στη ΣΜΠΕ, όπως αναλύονται στην πιο πάνω παράγραφο 5.4, με τους πιο κάτω δείκτες του όρου 6.9.

6.9. Χρήση επιπρόσθετων δεικτών παρακολούθησης του περιβάλλοντος, κοινωνίας και οικονομίας, με βάση τον πιο κάτω πίνακα. Οι δείκτες που προτείνονται στο Σχέδιο Παρακολούθησης της ΣΜΠΕ αφορούν τους δείκτες εκρών του Επιχειρησιακού Προγράμματος, οι οποίοι καταγράφουν το βαθμό υλοποίησης των έργων, με την οικονομική διάσταση.

Περιβαλλοντική παράμετρος	Δείκτες παρακολούθησης
Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	- Συνολική ένταση του ΑΕΠ ως της της εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (tCO ₂ eq./εκ. €) (Total GHG intensity of GDP, t/Mio €) - Συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (tCO ₂ eq.) / ΑΕΠ (εκ. €)
Προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των πόρων	- Ποσοστό αύξησης των ειδών και των οικοτόπων που βρίσκονται σε καλή κατάσταση διατήρησης μέχρι το 2020 - Ποσοστό έκτασης στο οποίο αποκαταστάθηκαν υποβαθμισμένα οικοσυστήματα - Ποσοστό έκτασης των περιοχών NATURA 2000 στους οποίους έγιναν δράσεις προστασίας - Ποσοστό του συνόλου του οικιακού αποβλήτου που τυγχάνει χωριστή συλλογή. - Ποσότητα αποβλήτων (χαρτί/ χαρτόνι, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, οργανικό) που ανακυκλώθηκε
Ύδατα	- Ποσοστό επεξεργασίας αστικών λυμάτων
Ατμοσφαιρική ρύπανση	- Υπέρβαση των οριακών τιμών για την ποιότητα του αέρα σε αστικές περιοχές
Κοινωνική Παράμετρος	Δείκτες παρακολούθησης
Κοινωνική ένταξη	- Ποσοστό γαλάζιων και πράσινων θέσεων εργασίας σε σχέση με το συνολικό αριθμό θέσεων εργασίας του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Οικονομική παράμετρος	Δείκτες παρακολούθησης
Βιώσιμη οικονομία	- Χρήση δεικτών εκρών του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Ιωάννα Κωνσταντινίδου
για Διευθύντη Τμήματος Περιβάλλοντος
Περιβαλλοντική Αρχή

Αρ. Φακ. 02.10.013.014
18 Ιουλίου 2014